

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Regeringskansliet
Miljödepartementet
Kemikalieenheten

Stockholm 2020-05-25

Yttrande över betänkandet Hållbar slamhantering (SOU 2020:03, M2020/00078/Ke)

Sammanfattning

KSLA:s utgångspunkt är att det är viktigt att på ett effektivt och uthålligt sätt sluta kretsloppen mellan stad och land och i möjligaste mån recirkulera tillgängliga resurser. Samtidigt är bevarandet av en långsiktigt hållbar jordbruksmark för en hållbar produktion av livsmedel grundläggande.

Akademien instämmer i utredningens alternativ 1, det vill säga totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag och vi ställer oss därmed tveksamma till alternativ 2. Vi anser att alternativ 2 sannolikt leder till en omfattande kontrollverksamhet som behöver byggas upp av ett flertal aktörer för att genom denna hantera samtliga nu kända risker. Detta arbetssätt resulterar i en administrativt omfattande och kostbar verksamhet som i närtid inte kan säkerställa att risker med spridning på jordbruksmark undviks.

I betänkandet på sidan 30, stycke 2, rad 14 skrivs att *...evidensen för att ett totalförbud är nödvändigt saknas dock då forskningen inte har kunnat belägga att slamgödslade grödor ger hälsopåverkan eller påverkar ekosystemen i jordbruket på ett negativt sätt...* Akademien gör sina bedömningar på vetenskapliga grunder men menar att ytterligare forskning behövs i detta avseende. Vi anser att tillförsel av tungmetaller, en stor mängd organiska föreningar inklusive bioaktiva läkemedel, smittoämnen samt spridning av resistenta mikroorganismer utgör en allt för stor risk med utgångspunkt från nuvarande kunskapsläge.

KSLA anser att spridning av slam på jordbruksmark i dagsläget utgör en alltför stor risk, både avseende människans hälsa och bevarandet av en långsiktig hållbar jordbruksmark, i relation till nyttan för odling och resurshushållningen i samhället.

Bakgrund

Spridning och nyttan för grödan

KSLA är en oberoende arena där frågor som berör de gröna näringarna diskuteras. Bland annat har slamfrågan varit i fokus vid ett flertal tillfällen då representanter för forskning, lantbruk och avfallsbolag engagerat sig i arbetet. En del av arbetet bestod av att analysera värdet för jordbruket, efter tillförsel av näringsämnen, och man uppskattade då att återförd mull och växtnäring värderas till 50–60 miljoner kr. Denna beräkning baserades på innehåll och effekt av makronäringsämnena, NPK, samt effekten av mullämnen. Beräkningen inkluderade dock inte indirekta förluster på grund av att grödan inte försörjs på ett optimalt sätt med kväve (N) och fosfor (P). I dagsläget kan detta åtgärdas genom tillförsel av N och P i mineralform med hjälp av precisionsodling. Vid spridning av rötslam på våren minskar nyttan eftersom den naturliga mineraliseringen av rötslam ute i fält inte är i fas med grödans stora behov när tillväxten är som störst. Detta leder till ökad risk för N/P-läckage till sjöar och vattendrag. Om man dessutom lägger till problem med att få en jämn spridning/inarbetning av rötslam samt packning i samband med spridning så är vinsterna marginella. Tillförseln av mullråämne (främst kol) är också marginell, med tillåtna givror rötslam, jämfört med en kolrik skörderest efter en hög skörd.

Recirkulation av näringsämnena och teknikutveckling

Avseende frågan om recirkulering av slam till jordbruket anser vi att kretsloppet sluts på bästa sätt genom förbränning och askåtervinning. Vi menar också att den pågående teknikutvecklingen kommer att kunna bidra med framtida lösningar för att på sikt öka självförsörjningen av NPK till den svenska jordbruket. Som exempel kan nämnas *Easy mining* och möjliga pilotanläggningar för återvinning av kväveföreningar ur vattenflöden i reningsverk samt fosfor och andra grundämnen ur askor efter förbränning. Tilläggas bör att vi inom KSLA är väl medvetna om att produktionen av mineralgödsel behöver optimeras ytterligare för att minska påverkan på klimatet och att Sverige i dagsläget i stor utsträckning är beroende av import av mineralgödsel.

Stockholm 2020-05-25

Jan Fryk

Eva Pettersson

Akademiens preses

Akademiens sekreterare och vd